

Structuri algebrice II

Inele și corpuri

Def: $(A, +, \cdot)$ este inel dacă:

- $(A, +)$ grup abelian:
 - $\forall x, y \in A: x + y \in A$
 - $\forall x, y, z \in A: (x + y) + z = x + (y + z)$
 - $\exists 0_A \in A: x + 0_A = 0_A + x = x, \forall x \in A$
 - $\forall x \in A, \exists x' \in A: x + x' = x' + x = 0_A$
 - $\forall x, y \in A: x + y = y + x$
- $(A, \cdot)$ monoid:
 - $\forall x, y \in A: x \cdot y \in A$
 - $\forall x, y, z \in A: (x \cdot y) \cdot z = x \cdot (y \cdot z)$
 - $\exists 1_A \in A: x \cdot 1_A = 1_A \cdot x = x, \forall x \in A$
- Distributivitatea:
 - $\forall x, y, z \in A: x \cdot (y + z) = x \cdot y + x \cdot z$
 - $(y + z) \cdot x = y \cdot x + z \cdot x$

Exemple: $(\mathbb{Z}, +, \cdot), (\mathbb{Q}, +, \cdot), (\mathbb{R}, +, \cdot), (\mathbb{C}, +, \cdot)$

$(\mathbb{Z}_n, +, \cdot), (\mathcal{M}_n(A), +, \cdot)$
 $\hookrightarrow$ inel

$A^M = \{f, M \rightarrow A\}, M \neq \emptyset$ multime
 A -inel

$(A^M, +, \cdot)$

$$(f + g)(x) = f(x) + g(x)$$

$$(f \cdot g)(x) = f(x) \cdot g(x)$$

Def: A inel

$$U(A) = A^\times = \{x \in A \mid \exists x' \in A: x \cdot x' = x' \cdot x = 1_A\}$$

Exemple: $U(\mathbb{Z}, +, \cdot) = \{-1, 1\}$

$$U(\mathbb{Q}, +, \cdot) = \mathbb{Q} \setminus \{0\} = \mathbb{Q}^*$$

$$U(\mathbb{R}, +, \cdot) = \mathbb{R}^*$$

$$U(\mathbb{C}, +, \cdot) = \mathbb{C}^*$$

$$U(\mathbb{Z}_n, +, \cdot) = \{ \hat{k} \mid (k, n) = 1 \}$$

$$U(\underbrace{M_n(A)}_{\text{inel}}, +, \cdot) = \{ B \in M_n(A) \mid \det(B) \in U(A) \}$$

Teorema (Bézout): $a, b \in \mathbb{Z}$ cu $(a, b) = d \Rightarrow \exists \alpha, \beta \in \mathbb{Z}$ a.î.

$$\boxed{\alpha \cdot a + \beta \cdot b = d}$$

Exercițiul 1: Fie $\alpha \in \mathbb{Z}^*$. Pe mulțimea $\mathbb{Z}$ definim operațiile:

$$x \oplus y = x + y + \alpha$$

$$x \odot y = (x-2)(y-2) + 2$$

Atunci:

[A] 0 este elementul neutru al operației $\oplus$ (F)

[B] operația $\odot$ este asociativă (A)

[C] $(\mathbb{Z}, \oplus, \odot)$ este inel dacă și numai dacă $\alpha = 2$ (F)

[D] $x \in \mathbb{Z}$ este inversabil față de $\odot$ dacă și numai dacă $x = 3$. (F)

Soluție: [A] $e \in \mathbb{Z}$ este elementul neutru pentru $\oplus$ dacă $\forall x \in \mathbb{Z}$:

$$\underline{x \oplus e = e \oplus x = x}$$

$$x \oplus e = x \Leftrightarrow x + e + \alpha = x \Leftrightarrow e + \alpha = 0 \Leftrightarrow e = -\alpha \Rightarrow$$

$\Rightarrow -\alpha$ este singurul element neutru al lui $\oplus$

$$\text{cu } \alpha \in \mathbb{Z}^*$$

[B] $\odot$ asociativă dacă $\forall x, y, z \in \mathbb{Z} : (x \odot y) \odot z = x \odot (y \odot z)$

$$\mathbb{Z}: x \odot y = (x-2)(y-2) + 2$$

$$(x \odot y) \odot z = [(x-2)(y-2) + 2] \odot z = [(x-2)(y-2) + \cancel{2} - \cancel{2}](z-2) + 2 = \\ // (x-2)(y-2)(z-2) + 2$$

$$x \odot (y \odot z) = x \odot [(y-2)(z-2) + 2] = (x-2)[(y-2)(z-2) + \cancel{2} - \cancel{2}] + 2 = \\ (x-2)(y-2)(z-2) + 2$$

$$[\mathbb{C}] (\mathbb{Z}, \oplus, \odot) \text{ inel. dacă: } \left\{ \begin{array}{l} (\mathbb{Z}, \oplus) \text{ grup abelian} \\ (\mathbb{Z}, \odot) \text{ monoid} \\ \text{Distributivitatea} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \left\{ \begin{array}{l} - \text{parte stab.} \\ - \text{asoc.} \\ - \text{elem. neutru: } -\alpha \\ - \text{elem. simet.} \\ - \text{com.} \end{array} \right. \\ \left\{ \begin{array}{l} - \text{parte stab.} \checkmark \\ - \text{asoc.} \checkmark \\ - \text{elem. id. ?} \checkmark \end{array} \right. \end{array} \quad \checkmark$$

$e \in \mathbb{Z}$ elementul identitate pentru $\odot$ dacă $\forall x \in \mathbb{Z}$:

$$e \odot x = x \odot e = x$$

$$x \odot e = x \Leftrightarrow (x-2)(e-2) + 2 = x \Leftrightarrow (x-2)(e-2) + 2 - x = 0 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow \underline{(x-2)(e-2)} - \underline{(x-2)} = 0 \Leftrightarrow (x-2)(e-2-1) = 0 \Leftrightarrow e-2-1 = 0 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow e-3 = 0 \Leftrightarrow \underline{e = 3 \in \mathbb{Z}}$$

$$\text{Distributivitatea: } \underline{x \odot (y \oplus z)} = x \odot y + x \odot z$$

$$(y \oplus z) \odot x = y \odot x \oplus z \odot x, \forall x, y, z \in \mathbb{Z}$$

$$x \odot (y \oplus z) = x \odot [y + z + \alpha] = \underline{(x-2)(y+z+\alpha-2) + 2}$$

$$(x \odot y) \oplus (x \odot z) = [(x-2)(y-2) + 2] \oplus [(x-2)(z-2) + 2] \\ = \underline{(x-2)(y-2) + 2 + (x-2)(z-2) + 2 + \alpha}$$

$$(x-2)(y+z+\alpha-2) + 2 = \underline{(x-2)(y-2) + 2} + \underline{(x-2)(z-2) + 2} + \alpha$$

$$\Leftrightarrow (x-2)(y+z+\alpha-2) - (x-2)(y-2) - (x-2)(z-2) + \cancel{2} - \cancel{2} = \alpha + 2$$

$$\Leftrightarrow (x-2)[y+z+\alpha-2 - (y-2) - (z-2)] = \alpha + 2$$

$$\Leftrightarrow (x-2)(\cancel{y}+\cancel{z}+2-\cancel{z}-\cancel{y}+\cancel{z}-\cancel{z}+2)=x+2$$

$$\Leftrightarrow (x-2)(x+2)=x+2 \Leftrightarrow (x-2)(x+2)-(x+2)=0$$

$$\Leftrightarrow (x+2)(x-2-1)=0 \Leftrightarrow (x+2)(x-3)=0. \Leftrightarrow x+2=0 \Rightarrow x=-2$$

Dacă $x=-2 \Rightarrow (\mathbb{Z}, +, \odot)$ inel

[D] $x \in \mathbb{Z}$ inversabil față de $\odot$ dacă $\exists x' \in \mathbb{Z} : \underline{x \odot x'} = x' \odot x = 3$

$$x \odot x' = 3 \Leftrightarrow (x-2)(x'-2)+2=3 \Leftrightarrow \underbrace{(x-2)}_{\in \mathbb{Z}} \underbrace{(x'-2)}_{\in \mathbb{Z}} = 1$$

$$(x-2) \in \{1, -1\} \Leftrightarrow x \in \{3, 1\}$$

Dacă $x \in \{3, 1\} \Rightarrow x$ este inversabil.

Exercițiul 2: Considerăm ecuația: $\hat{3} \cdot x + \hat{2} = \hat{7}$ în inelul $\mathbb{Z}_8$.

Atunci:

[A] ecuația are soluție unică (A)

[B] $x \in \{\hat{3}, -\hat{3}\}$ (F)

[C] ecuația inițială are aceeași soluție ca: $\hat{2} \cdot x + \hat{3} = \hat{7}$ (F)

[D] elementul $\hat{7}$ este inversabil în $\mathbb{Z}_8$ (A)

Soluție: $\mathbb{Z}_8 = \{\hat{0}, \hat{1}, \hat{2}, \dots, \hat{7}\}$

$$[A] \hat{3} \cdot x + \hat{2} = \hat{7} \Leftrightarrow \hat{3} \cdot x = \hat{5}$$

$$\text{R. } U(\mathbb{Z}_n, +, \cdot) = \{ \hat{k} \mid (k, n) = 1 \}$$

$$(3, 8) = 1 \text{ (A)} \Rightarrow \exists \hat{3}^{-1} \in \mathbb{Z}_8, \text{ unde } \hat{3}^{-1} = \hat{3} \left(\hat{3} \cdot \hat{3} = \hat{9} \equiv \hat{1} \right) \quad \downarrow \text{elem. id.}$$

$$\hat{3} \mid \hat{3} \cdot x = \hat{5} \Rightarrow \underline{x = \hat{3} \cdot \hat{5} = \hat{15} \equiv \hat{7}}$$

$$\boxed{C} \quad 2 \cdot x + 3 = 7 \Leftrightarrow 2 \cdot x = 4 \Rightarrow x \in \{ \underline{2}, \hat{6} \}$$

$$2 \cdot \hat{2} = \hat{4}$$

$$\hat{2} \cdot \hat{6} = \hat{12} \equiv \hat{4}$$

$$\boxed{D} \quad (7, 8) = 1 \quad (A) \Rightarrow 7 - \text{invertibil} \text{ în } \mathbb{Z}_8$$

Teoremă (Euler): $n \in \mathbb{N}^*$, $a \in U(\mathbb{Z}_n)$:

$$\boxed{a^{\varphi(n)} = \hat{1}} \text{ în } \mathbb{Z}_n, \text{ unde}$$

$$\varphi(n) = |\{k < n \mid (k, n) = 1\}| = |U(\mathbb{Z}_n)|$$

$\hookrightarrow$ numărul elementelor invertibile din $\mathbb{Z}_n$.

Obs. Dacă $n = p$ - nr. prim, atunci $\varphi(p) = p - 1$ și $a^{\varphi(p)} = \hat{1}$ în $\mathbb{Z}_p$.

$$\underline{\text{Obs: } n = p_1^{k_1} \cdot p_2^{k_2} \cdot \dots \cdot p_k^{k_k} \Rightarrow \varphi(n) = n \cdot \left(1 - \frac{1}{p_1}\right) \cdot \left(1 - \frac{1}{p_2}\right) \cdot \dots \cdot \left(1 - \frac{1}{p_k}\right)}$$

Exercițiu 3: Fie elementul $\hat{8}$ în $\mathbb{Z}_{15}$.

$$\boxed{A} \quad \hat{8}^2 + \hat{8} - \hat{1} = \hat{11} \quad (A)$$

$$\boxed{B} \quad \hat{8}^{10} = \hat{1} \quad (F)$$

$$\boxed{C} \quad \hat{8}^{2021} = \hat{8} \quad (A)$$

$$\boxed{D} \quad \hat{8}^{576} + \hat{8}^{236} = \hat{3} \quad (A)$$

Soluție: $\boxed{A} \quad \hat{8}^2 + \hat{8} - \hat{1} = \hat{64} + \hat{8} - \hat{1} = \hat{71} \equiv \hat{11}$

$$\boxed{B} \quad (8, 15) = 1 \Rightarrow \hat{8} - \text{invertibil} \text{ în } \mathbb{Z}_{15}.$$

$$\hat{8}^{\varphi(15)} = \hat{1} \Rightarrow \hat{8}^8 = \hat{1}$$

$$15 = 3 \cdot 5 \Rightarrow \varphi(15) = 15 \cdot \left(1 - \frac{1}{3}\right) \cdot \left(1 - \frac{1}{5}\right) = 15 \cdot \frac{2}{3} \cdot \frac{4}{5} = \underline{8}$$

$$8^{10} = \underbrace{8^8}_{1} \cdot 8^2 = \underbrace{8^2}_{64} = \underbrace{4}$$

$$2021 \cdot 8 = 252 \quad r = 5$$

$$[C] \quad 8^{2021} = \underbrace{(8^8)^{252}}_1 \cdot 8^5 = \boxed{8^5} = \underbrace{8^2}_4 \cdot \underbrace{8^2}_4 \cdot 8 = \underbrace{16}_1 \cdot 8 = \boxed{8}$$

$$[D] \quad \underbrace{8^{567}}_1 + \underbrace{8^{236}}_1 = \underbrace{(8^8)^{70}}_1 \cdot 8^7 + \underbrace{(8^8)^{29}}_1 \cdot 8^4$$

$$= 8^7 + 8^4 = 8^5 \cdot 8^2 + 8^2 \cdot 8^2$$

$$= 8 \cdot 4 + 4 \cdot 4$$

$$= 32 + 16$$

$$= 2 + 1 = 3$$